

ZMĚNY V DIVADLE PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

Alternativní divadlo 2. poloviny 20. století - tzv. druhá divadelní reforma – netradiční divadlo

po roce 1945 → divadlo opouští kamenné domy, vtrhlo do ulic, zabydlelo opuštěné prostory

→ „*divadlo druhé divadelní reformy*“

Kazimierz Braun – teoretik, pedagog, režisér, spisovatel: *Druhá divadelní reforma?* (1976)

- navazuje na první „velkou“ divadelní reformu = divadelní avantgardu
 - pol. 19. stol. (přípravná fáze) → činnost Meiningských, tvorba Richarda Wagnera...
 - přelom 19. a 20. stol. → vzmach antinaturalistického, antiiluzivního a estetizujícího divadla s novým pojetím scénografie, pohybu, světla a prostoru (Adolphe Appia, E. G. Craig...) + nový typ herectví (Lugne-Poe, Jacques Copeau, K. S. Stanislavskij)
 - 20.- 30. léta, USA → úpadek bohatých divadel na Broadwayi & nástup scén na off-Broadway (Michail Čechov, Lee Strasberg – Actor Studio)
 - vliv Antonina Artauda + Bertolda Brechta

X

- nové pojmy off-off theatre, fringe, třetí divadlo, chudé divadlo, paradivadlo, nedivadlo, nepravidelné divadlo
- první mezinárodní dílny a workshopy
- radikální proměna divadelního jazyka, rozvolnění textové struktury, potřeba nově uchopit divadelní prostor, změna způsobu herecké tvorby
- 1947: vzniká první radikální divadelní skupina – Living Theatre
- divadlo → má vliv na vývoj společnosti (a naopak)

Cíle druhé divadelní reformy

divadelní cíle

- zkoumají mechanismus představení, divadelní prostor, nové metody výuky herectví
- obracejí se k rituálům a obřadům, později příklon k poetice cirkusu, pouličnímu divadlu atp.

společenské cíle

- divadlo zaujímá politický postoj, hlavně v USA

typické:

- reforma z poč. 60. let → spojeno s jevištními experimenty nové poválečné generace tvůrců...
- západní proměna funkce divadla → tvůrci se zřikají jevištní techniky, divadelně uspořádaného prostoru, v centru pozornosti herec = jediný autor a interpret
- ne negace → ale chtějí se vymezit vůči konvenci divadla zformovaného v 19. století → osvobodit se od reálných scén, těžkopádných kulís, psychologického herectví
- malá divadla → mají malý počet členů, malý prostor, malé žánrové formy, provozní a organizační odlišnosti

Proměny divadla v rámci druhé divadelní reformy

1) provoz

- odmítání zaběhnutého, státem nebo zřizovatelem dotovaného divadelního systému
- nekomerce, ani divadlo jako instituce → nepravidelnost a neoficiálnost
- upřednostnění etiky před estetikou → vnímání divadla jako události a svátku

2) divadelní komunikace

- nové formy vztahu herec–divák, jeviště–hlediště
- divák: generačně spřízněný, elitní, společensko-politicky angažovaný
- neomezenost a nekontrolovatelnost diváků pouličního divadla

3) radikální hledání svébytného jazyka a poetiky divadla

- sebezprezentační herectví, velká míra improvizace
- koncept nepravidelné dramaturgie → nový způsob vzniku textu cestou kolektivní tvorby, nová pravidla divadelní narace
- nové pojetí režie + experimentální pojetí divadelního prostoru a scénografie

4) jiný charakter veřejné prezentace divadla – inscenace

- svoboda, vystoupení z obyčejného života → „work in progress“, hra a hravost, ludičnost divadla
- divadlo v návratu k rituálu → vytváření rituálů nových

5) multimediálnost divadla

- tvůrci → prosazují se v různých uměních a ty se v jejich tvorbě vzájemně prolínají → inspirace a přímé využití prvků jiných umění

- multimediálnost = základní kámen divadelnosti

6) paradivadelní hodnota

- přesahy divadla do psychologie, sociologie, pedagogiky, andragogiky
- dramaterapie, teatroterapie, August Boal – zkoumání teatrality, Robert Wilson – divadlo pro hluchoněmé

7) metadivadelní hodnota

- vznik řady institucí a projektů → divadelní výzkum (vše je zhodnocováno)

důležité → **setkávání tvůrců**

- režiséři a tvůrci vnímají svou příslušnost k celosvětovému hnutí
- 1972: USA – konference „radikálního divadla“ → američtí divadelníci se vzájemně podporovali
- 1975: Polsko – Univerzita výzkumů Divadla národů (5000 účastníků z 23 zemí) → na pozvání Jerzyho Grotowského, vyvrcholení druhé divadelní reformy
- 1980: Amsterdam – další ročník Divadla národů (Festival of Fools)

Alternativní divadlo 2. poloviny 20. století

- řada osobností → výrazně vybočily, nabouraly umělecké i společenské konvence, poznamenaly generace divadelníků v Evropě, USA i u nás

Julian Beck se svou ženou **Judith Malinou** – počátek 50. let → soubor Living Theatre

Jerzy Grotowski – od roku 1959 → Divadlo-laboratoř

Eugenio Barba → Odin Teatret

Peter Brook

Tadeusz Kantor

- inspirování Antoninem Artaudem → odmítli podřízenost divadla literárnímu textu + návrat k chápání divadla jako součásti samotné reality“ „*Jejich divadlo je chudé, neboť se omezuje jen na přítomnost člověka. Je kruté, protože spojuje herce a diváka v šoku. Je ošklivé, neboť překračuje hranice toho, co se považuje za umění.*“
→ vzniká tzv. druhá divadelní reforma